

**КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЛІНГВІСТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ туризму, бізнесу і
психології

КАФЕДРА психології і туризму

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
С4 ПСИХОЛОГІЯ**

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	перший (бакалаврський)
КАФЕДРА	психології і туризму
ФАКУЛЬТЕТ	туризму, бізнесу і психології
ВИКЛАДАЧ	КУЧЕРОВСЬКА Наталія Олександрівна кандидат психологічних наук, доцент
СТАТУС ДИСЦИПЛІНИ	дисципліна вільного вибору студента
ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ У КРЕДИТАХ ЄКТС / ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	3 кредити ЄКТС / 90 годин
МОВА ВИКЛАДАННЯ	українська

КОРОТКА АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

(Що я вивчатиму?)

Курс спрямований на формування цілісного уявлення про психологію сім'ї як системи міжособистісних взаємин, закономірності її розвитку, функціонування та криз. Він розкриває психологічні особливості подружніх, дитячо-батьківських і міжпоколінних стосунків, механізми сімейної взаємодії, емоційної прив'язаності, сімейної комунікації та конфліктів. Програма орієнтована на студентів-психологів і передбачає розвиток навичок аналізу сімейної динаміки, розуміння впливу сімейного досвіду на розвиток особистості, а також формування професійної рефлексії, емпатії та психологічної чутливості у роботі з сім'ями.

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

(Чому це потрібно й цікаво вивчати?)

Курс спрямований на формування у студентів системного розуміння психології сім'ї, закономірностей розвитку сімейних стосунків та чинників психологічного благополуччя сім'ї. Вивчення дисципліни сприяє розвитку професійної чутливості до особливостей сімейної взаємодії, здатності аналізувати подружні, дитячо-батьківські та міжпоколінні стосунки, розуміти вплив сімейного досвіду на розвиток особистості.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

(Чому я навчуся на цій дисципліні?)

Курс забезпечує:

- розуміння психологічних закономірностей функціонування та розвитку сім'ї;
- здатність аналізувати подружні, дитячо-батьківські та міжпоколінні стосунки;
- розуміння впливу сімейної взаємодії на емоційний і особистісний розвиток людини;
- уміння розпізнавати конструктивні й деструктивні моделі сімейної комунікації;
- розвиток навичок активного слухання, емоційної підтримки та ненасильницької взаємодії;
- здатність аналізувати сімейні конфлікти та визначати психологічні чинники їх виникнення;
- формування навичок професійної рефлексії та психологічно чутливої взаємодії з сім'ями у майбутній практичній діяльності психолога.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

(Яку сукупну користь я отримаю від вивчення цієї дисципліни?)

- ✓ комунікативна компетентність: вміння вести конструктивний діалог, чути і бути почутим;
- ✓ здатність аналізувати психологічні особливості сімейної взаємодії та сімейних ролей;
- ✓ вміння розпізнавати конструктивні й деструктивні моделі сімейної комунікації;
- ✓ здатність до психологічно грамотної взаємодії з подружніми парами, батьками та дітьми;
- ✓ навички емоційної саморегуляції та конструктивного вирішення міжособистісних конфліктів;
- ✓ розуміння впливу сімейного досвіду на розвиток особистості та міжособистісні стосунки;
- ✓ готовність до професійно етичної та психологічно чутливої роботи з сім'ями у практичній діяльності психолога.

ВИДИ ЗАНЯТЬ І ЇХНІЙ РОЗПОДІЛ ЗА ГОДИНАМИ

лекції – 14 годин
семінарські заняття – 16 годин
самостійна робота – 60 годин

ТЕМАТИКА (ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Сім'я як предмет психологічного аналізу

Тема 1. Психологія сім'ї як галузь психологічного знання: предмет, завдання та сучасні підходи до вивчення сім'ї.

Тема 2. Сім'я як система: структура, функції, життєвий цикл та закономірності розвитку сім'ї.

Тема 3. Подружні стосунки та психологічні чинники сімейного благополуччя.

Змістовий модуль 2. Дитячо-батьківські стосунки та сімейна взаємодія

Тема 4. Теоретичні підходи до вивчення дитячо-батьківських стосунків.

Тема 5. Стили сімейного виховання та типи батьківської поведінки.

Тема 6. Вплив сімейної взаємодії на емоційний, особистісний та соціальний розвиток дитини.

Змістовий модуль 3. Психологічні труднощі та ресурси сучасної сім'ї

Тема 7. Сімейні конфлікти та кризи: психологічні причини, динаміка та способи подолання.

Тема 8. Комунікація, емоційна підтримка та психологічна безпека у сім'ї.

Тема 9. Психологічні ресурси сім'ї: батьківська компетентність, психопросвіта та психологічний супровід сімей.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ (РОЗПОДІЛ БАЛІВ І КРИТЕРІЇ)

Розподіл балів між видами навчальної діяльності:

форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
залік	аудиторна та самостійна робота	50
	модульна контрольна робота (МКР)	50
	залік	-

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
40 – 59	FX	
39 і менше	F	незадовільно з можливістю повторного складання незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів
(робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та першоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки; активно працює над практичними завданнями
«4»	студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та першоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення першоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначенні понять та категорій і т.і., але легко усуває їх завдяки додатковим питанням; активно працює над практичними завданнями
«3»	студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначенні понять та категорій і т.і.; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання; не включається в роботу над практичними завданнями

«2»	студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає або не ознайомлений з рекомендованою літературою, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення; ігнорує роботу над практичними завданнями
-----	--

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів

«5»	робота виконана правильно, повністю і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«4»	робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«3»	робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності дотримані частково
«2»	робота виконана на неприйнятно низькому рівні; оформлення не відповідає вимогам; вимоги академічної доброчесності не дотримані
«0»	робота не виконана

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи студентів

«5»	при виконанні завдання студент демонструє широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, дає вірне та коректне визначення основним поняттям і психологічним термінам; вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки
«4»	при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки
«3»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків

«2»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, незрозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки
«0»	робота не виконана

Умови допуску до заліку: повне виконання програми курсу та всіх видів робіт, відпрацювання пропущених лекцій і семінарських занять, виконання самостійної роботи, успішне виконання модульної контрольної роботи.

- ✓ Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 60 і вище, отримують оцінку «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.
- ✓ Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – Е та бал 60.

Критерії оцінювання відповіді на заліку:

критерії оцінювання	шкала оцінювання	
	«зараховано»	«не зараховано»
відповідність відповіді змісту питання	відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі	відповідь здобувача лише частково відповідає / не відповідає змісту питання. основні проблеми визначено нечітко / не визначено
повнота і ґрунтовність відповіді	основні питання розкриті повністю і ґрунтовно	основні питання розкриті лише частково і без належної глибини / зовсім не розкриті
термінологічна коректність	здобувач вільно й коректно користується понятійно-категоріальним апаратом дисципліни	здобувач майже не користується професійною термінологією

ПОЛІТИКА КУРСУ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

- ✓ забезпечити викладання навчальної дисципліни згідно робочого плану;
- ✓ дотримуватися норм педагогічної етики, з повагою ставитися до особистості здобувачів;
- ✓ оцінювати навчальні досягнення здобувачів з опорою на визначені критерії для відповідних видів навчальної діяльності (див. вище);
- ✓ надавати відповіді на питання студентів щодо змісту курсу та організації навчання;
- ✓ залишатися доступним для комунікації у спосіб, визначений у силабусі.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА

- ✓ виконати навчальну програму курсу в повному обсязі;

- ✓ дотримуватися у спілкуванні норм ділової етики,
- ✓ з повагою ставитися до інших здобувачів і викладача;
- ✓ дотримуватися вимог політики курсу, що зазначені нижче

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для оперативної комунікації з викладачем щодо змістовних та організаційних питань з курсу рекомендується користуватись чатом в системі Microsoft Teams.

Перед тим, як надсилати викладачу питання, рекомендується перевірити чи не міститься відповідь на питання в тексті силабусу або серед матеріалів курсу (наприклад, у відповідній команді курсу в системі Teams або на платформі Moodle); звернутися з питанням до одногрупників, які можуть знати необхідну інформацію.

ВІДВІДУВАННЯ І ПРОПУСКИ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Відвідування здобувачами освіти лекційних і семінарських занять є обов'язковою умовою успішного проходження навчальної дисципліни.

Відсутність (з поважної та неповажної причини) на лекційному або семінарському занятті не звільняє від навчальної відповідальності і має бути відпрацьована, як це передбачено відповідним Порядком відпрацювання пропущених занять.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ Й ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Горещька, О. В., & Сердюк, Н. В. (2015). *Психологія сім'ї: Навчальний посібник для студентів спеціальностей «Практична психологія» та «Початкова освіта»*. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В.
2. Поліщук, В. М. (ред.). (2021). *Психологія сім'ї*. Суми: Університетська книга.
3. Росс В. Грін. (2021). *Вибухонебезпечна дитина. Новий підхід до розуміння надто емоційних дітей*. Київ: BookChef. 304 с.
4. Ушакова, І. М. (2019). *Психологія сім'ї: Конспект лекцій*. Харків: Національний університет цивільного захисту України.
5. Johnson, B. D., Berdahl, L. D., Horne, M. & Walters, M. (2014). A parenting competency model. *Parenting: Science and Practice*, 14(2), 92–120.
<https://doi.org/10.1080/15295192.2014.914361>
6. Masud H, Ahmad MS, Cho KW. & Fakhr Z. (2019) Parenting Styles and Aggression Among Young Adolescents: A Systematic Review of Literature. *Community Ment Health J.* Aug;55(6):1015-1030.
7. Morris AS, Silk JS, Steinberg L, Myers SS. & Robinson LR. (2007) The Role of the Family Context in the Development of Emotion Regulation. *Soc Dev.* May 01;16(2):361-388. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC2743505/>
8. Reparaz C, Rivas S, Osorio A. & Garcia-Zavala G. (2021) A Parental Competence Scale: Dimensions and Their Association With Adolescent Outcomes. *Front. Psychol.* 12:652884.
<https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2021.652884/full>

ФОРМИ І СПОСОБИ ПОТОЧНОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Форма семестрового контролю – **ЗАЛІК** в усній формі.

Поточний контроль передбачає:

- ✓ оцінювання усних відповідей здобувачів під час семінарських занять;
- ✓ оцінювання позааудиторних самостійних робіт